

خبرنامه هفتگی

مدیریت تعارض منافع

شماره پنجاه و چهارم - ۲۶ تیر تا ۱ مرداد ۱۴۰۰

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

۲ مرداد ۱۴۰۰

۵۴

بنام خداوند جان و آفرینش

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

شماره پنجاه و چهارم - ۲۶ تیر تا ۱ مرداد ۱۴۰۰

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۵۴

مرکز توانمندی سازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

۲ مرداد ۱۴۰۰

فهرست مطالب

- درآمد: ۲.....
- وزارت بهداشت، هم تولیت بیمه گری و هم درمان را به عهده دارد. ۶.....
- انتقاد از انحصار و تعارض منافع در بازار نهاده‌های ساختمانی. ۶.....
- واسپاری حمایت از سوت‌زن‌های شهرداری به کمیسیونی مستقل از شهرداری. ۷.....
- دولت آینده در انتخاب وزیر بهداشت روی تعارض منافع تمرکز کند. ۷.....
- تعارض منافع در نظام بانکی، مانع حمایت از تولید. ۸.....
- ترجیح منافع صنفی به منافع عمومی در سطوح کلان مدیریتی وزارت بهداشت. ۸.....
- "نهاد مدیریت‌کننده تعارض منافع" باید متشکل از همه نهادها باشد. ۹.....
- مدیریت تعارض منافع با تشکیل وزارت آب و کشاورزی؟ ۱۰.....
- مصدیقی از تعارض منافع در شرکت خصوصی به زبان ساده. ۱۱.....
- تعارض منافع عامل شایعه‌سازی در مورد عدم برگزاری آزمون وکالت؟ ۱۱.....
- تفاوت ماهیتی اتاق بازرگانی و وزارتخانه‌ها در بروز تعارض منافع. ۱۲.....
- سه پرسش حول تعارض منافع از سعید نمکی. ۱۲.....
- تعارض منافع در وزارت بهداشت؛ زمینه‌های بروز فساد. ۱۳.....
- اولویت سازوکار دیوان محاسبات بر تفحص در زمان وقوع تعارض منافع. ۱۳.....
- بحران آب، زاییده تعارض منافع است. ۱۳.....
- تحلیل فضای مجازی: تعارض منافع؛ افسانه اذهان کوچک برای حل معضلات بزرگ نظام سلامت؟ ۱۴.....

درآمد: پیش گرفتن سازمان‌ها از مجلس در مدیریت تعارض منافع بررسی بخشنامه‌های تعارض منافع سازمان‌ها

فرشته الهی

از حدود پنج سال پیش توجه به مسئله تعارض منافع در کشور میان کارشناسان و سیاستمداران رو به فزونی گذاشت، به نحوی که علاوه بر ارائه لایحه مدیریت تعارض منافع از سوی دولت و نیز طرح مشابه آن از سوی مجلس شورای اسلامی، سازمان‌ها و دستگاه‌های دولتی نیز درصدد ارائه دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های مدیریت تعارض منافع برآمدند. از میان تلاش‌های صورت گرفته برای ارائه چنین بخشنامه‌هایی، پنج سازمان از جمله وزارت راه و شهرسازی، وزارت آموزش و پرورش، وزارت نیرو، سازمان بهزیستی و سازمان تأمین اجتماعی موفق به ارائه بخشنامه‌هایی برای مدیریت تعارض منافع شدند. با توجه به تلاش روبه‌جلوی این سازمان‌ها در راستای مدیریت تعارض منافع در کشور توصیه می‌شود قانونی جامع و کامل برای کل کشور به منظور مدیریت همه‌جانبه این مسئله مخرب تصویب شده و با ارائه برنامه جامعی از سطوح فرهنگ‌سازی گرفته تا اعمال مجازات کیفری بر متخلفان، بستر مبارزه ریشه‌ای با فساد و ناکارآمدی به شکل روزافزون فراهم آید.

تعارض منافع! موقعیتی که فرد را در ابتدای یک دوراهی مهم قرار می‌دهد، دوراهی که یک سوی آن به سمت منافع عمومی می‌رود و سوی دیگر آن به سمت منافع شخصی فرد. این مسئله که می‌تواند منجر به فساد شود، نه اتفاقی تازه و نه صرفاً محدود به گروهی خاص از افراد است؛ بلکه افراد در تمامی عرصه‌های زیست اجتماعی خود هر روز با چنین مسئله‌هایی درگیر می‌شوند؛ اما چیزی که موجب می‌شود پرداختن به این مسئله و تلاش در جهت مدیریت آن مورد توجه خاص، به‌ویژه سیاستمداران، سیاست‌گذاران، کارشناسان، متخصصان هر حوزه و ... قرار گیرد، آثار مخرب این مسئله و ابعاد آن است.

اگر از حدود پنج سال قبل پیگیر خبرهای مربوط به این مسئله می‌بودید، مشاهده می‌کردید که کم‌کم توجهات به سمت موضوع تعارض منافع افزایش می‌یابد و کارشناسان و متخصصان با بیان این مسئله آن را یکی از ریشه‌های اصلی هر مشکلی که امروزه با آن مواجه هستیم معرفی می‌کنند؛ مشکلاتی در حوزه‌های گوناگون اعم از نظام پولی و مالی، آموزش و پرورش، راه و شهرسازی، نظام سلامت و پزشکی، شهرداری و حتی به‌نوعی می‌توان گفت تمام حوزه‌ها.

این توجهات به‌جایی رسید که در اواخر سال ۱۳۹۶ دولت دوازدهم پیش‌نویس لایحه مدیریت تعارض منافع را توسط معاونت حقوقی ریاست جمهوری برای اظهارنظر کارشناسان در سامانه مربوطه دولت منتشر نمود؛ در آبان‌ماه ۱۳۹۸ لایحه مدیریت تعارض منافع در هیئت دولت تصویب شده و به مجلس ارسال شد، ولیکن نه لایحه و نه طرح مدیریت تعارض منافع هیچ‌کدام تا پایان دوره کاری مجلس دهم به نتیجه‌ای نرسیدند.

با شروع به کار مجلس یازدهم طرح قبلی بدون هیچ‌گونه تغییر در تیرماه ۱۳۹۹ اعلام وصول شد و در دستور کار مجلس قرار گرفت، اما لایحه مشابه علی‌رغم ارسال مجدد از سوی دولت در بدو آغاز به کار مجلس سیزدهم تاکنون نیز توسط مجلس اعلام وصول نشده است. گرچه تنظیم قانون به این مهمی نیازمند توجه ویژه و همه‌جانبه و نیز بررسی سایر قوانین مربوط به مبارزه با فساد برای پرهیز از موازی‌کاری است، ولیکن طی مدت‌زمانی حدوداً سه‌ساله برای تصویب قانونی جامع برای مبارزه با یکی از اصلی‌ترین ریشه‌های فساد و ناکارآمدی، زمانی به نسبت طولانی بوده و افراد را به این فکر می‌اندازد که گویا در روند تصویب چنین قانون مهمی تعارض منافع به‌عنوان یک مسئله جدی نقش بازی می‌کند.

اما در گیرودار به وجود آمده در تصویب قانونی جامع برای مدیریت تعارض منافع، سازمان‌هایی بوده‌اند که منتظر تصویب قانونی کلی ننشسته و با تصویب بخشنامه‌ها و آیین‌نامه‌های داخلی به مبارزه با تعارض منافع موجود در بخش‌های مختلف سازمان خود در حد توان برآمده‌اند. در ادامه هر یک از این موارد بررسی می‌شوند:

دستورالعمل منع پذیرش و یا قبول منافع متعارض در ارائه خدمات مهندسی ساختمان

یکی از اولین تلاش‌های سازمانی برای مدیریت تعارض منافع مربوط می‌شود به صدور [دستورالعمل منع پذیرش و یا قبول منافع متعارض در ارائه خدمات مهندسی ساختمان](#) توسط وزیر وقت مسکن، راه و شهرسازی. این دستورالعمل که در بهمن‌ماه ۱۳۹۶ ابلاغ شد، کارمندان دولتی ۱۲ دستگاه را از مداخله در ارائه خدمات مهندسی منع نمود. طبق این دستور، مهندسانی که در وزارتخانه‌های راه و شهرسازی، کشور، نیرو، نفت و بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، شوراهای شهر و روستا، شهرداری‌ها، سازمان ثبت اسناد و املاک و دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد، تجاری، صنعتی و ویژه اقتصادی، سازمان‌های نظام‌مهندسی ساختمان (سازمان نظام کاردانی، سازمان نظام‌مهندسی ساختمان استان‌ها)، وزارت آموزش و پرورش و سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران اشتغال دارند، لازم است بین کار دولتی و کار در سازمان نظام‌مهندسی ساختمان، یکی را انتخاب کنند. این دستورالعمل با مخالفت‌ها و موانع بسیاری مواجه گشت اما ملغی نشد؛ ولیکن نمی‌توان اذعان داشت که در مدیریت تعارض منافع ذکرشده در ۴ بند مربوطه موفق بوده است. عدم ضمانت اجرایی، عدم نظارت بر اجرای آن و شمول تعداد زیادی از افراد، منجر شد که عملاً این موضوع به فراموشی سپرده شده و تنها در معدود مواردی شاهد اجرای آن باشیم.

بخشنامه منع پذیرش منافع متعارض در بهزیستی

سازمان بهزیستی کشور عزم خود را برای مدیریت تعارض منافع در شهریورماه ۱۳۹۸ با صدور [بخشنامه منع پذیرش منافع متعارض در بهزیستی](#) آشکار کرد. بخشنامه مذکور مقرر کرد تمام کارکنان مسئول سازمان بهزیستی که از این سازمان مجوز فعالیت دریافت کرده‌اند، ظرف حداکثر سه ماه نسبت به واگذاری مرکز خود به مؤسسات خیریه یا ترک پست سازمانی خود اقدام کنند. همچنین بخشنامه مذکور از تاریخ صدور، هرگونه موافقت اصولی، پروانه فعالیت و پروانه تأسیس مراکز بهزیستی برای اشخاص مذکور را منع نمود. به‌علاوه بندهای بعدی این بخشنامه کارکنان مسئول این سازمان را از عضویت در هیئت‌امنا و هیئت‌مدیره و مدیرعامل سازمان‌های خیریه نیز منع کرده بود. پس از ابلاغ این

بخشنامه بود که ۱۰۰ نفر از مدیران و مسئولان سازمان بهزیستی کشور از سمت خود استعفا دادند و ۱۷۲ نفر نیز مدیریت مراکز غیردولتی خود را واگذار کردند. این تجربه به نوبه خود تجربه‌ای با درصد موفقیت بالا به شمار می‌آید.

بخشنامه مدیریت تعارض منافع در وزارت آموزش و پرورش

در راستای اقدامات مدیریت تعارض منافع در کشور، [بخشنامه‌ی مدیریت تعارض منافع وزارت آموزش و پرورش](#) که در خردادماه ۱۳۹۹ توسط وزیر مربوطه ابلاغ شد، سومین تلاش در جهت گام برداشتن برای مدیریت تعارض منافع در به شمار می‌آید. این بخشنامه به مشمولان دو ماه فرصت داد تا از میان کار در مناصب عمومی و فعالیت خصوصی یکی را انتخاب کنند. این بخشنامه که از پشتوانه حقوقی مناسبی برخوردار بود، به اعلام خود وزارت آموزش و پرورش موجب شد تا ۳۰۰ نفر از مدیران و مسئولان این سازمان جابجا شوند؛ اما نمی‌توان جابجایی تنها چند مدیر و مسئول را که آن هم بدون شفافیت کافی رخ داده است دلیلی بر موفقیت این بخشنامه دانست.

بخشنامه نحوه مدیریت تعارض منافع در وزارت نیرو

در آبان‌ماه سال ۱۳۹۹، پس از برگزاری جلسات و نشست‌های متعدد در نهایت [بخشنامه نحوه مدیریت تعارض منافع در وزارت نیرو](#) به دستور وزیر مربوطه ابلاغ شد. این وزارتخانه به‌عنوان چهارمین دستگاه دولتی اقدامی قانونی در جهت مدیریت تعارض منافع با ابلاغ بخشنامه مذکور انجام داد. در این بخشنامه به‌منظور ارتقای سلامت اداری در تمامی فرایندها و فعالیت‌ها به‌ویژه فرایندهای مربوط به قراردادهای معاملات و جذب نیروی انسانی، با تأکید بر رعایت قوانین و ضوابط مرتبط از جمله قانون منع مداخله کارکنان دولت، قانون «ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد و قانون تجارت»، مواردی در ۱۳ بند به‌منظور اجرا و منظور کردن در اسناد مناقصه و شرایط خصوصی قراردادها و سایر اسناد اداری ابلاغ شده است. گرچه هنوز خبری مبنی بر اجرای این بخشنامه مشاهده نشده است اما صرف وجود چنین بخشنامه‌ای گامی روبه‌جلو برای تلاش در جهت مدیریت این مسئله مخرب به شمار می‌آید.

بخشنامه مدیریت تعارض منافع در سازمان تأمین اجتماعی

تازه‌ترین و آخرین کوشش دستگاه‌ها و سازمان‌های دولتی برای مدیریت تعارض منافع مربوط می‌شود به ابلاغ [بخشنامه مدیریت تعارض منافع در سازمان تأمین اجتماعی](#) توسط رئیس این سازمان. بررسی این بخشنامه که به تفصیل در شماره ۵۳ خبرنامه مدیریت تعارض منافع موردبررسی واقع شده است با تعریف مفاهیم به کار گرفته شده در آن آغاز شده و در ادامه مصادیق تعارض منافع را به‌صورت کلی و عمومی موردبررسی قرار می‌دهد.

***

تلاش هر یک از سازمان‌های مذکور به نوبه خود گامی روبه‌جلو در مسیر پریپیچ‌وخم رسیدگی و مدیریت تعارض منافع به شمار می‌آید که لازم است با ادامه این تلاش‌ها و گسترش بحث‌های مربوط به آن در میان سایر دستگاه‌ها و در افکار عمومی، به‌مرور و البته با سرعت بیشتری اذهان را برای مقابله با این مسئله مخرب آماده نمود.

در این راستا اما موضوعی که بیش از هر بخش نامه یا دستورالعملی در این راه کارساز است، توجه به تصویب قانونی جامع و کامل برای مدیریت انواع موقعیت‌های تعارض منافع و اقدام به ارائه برنامه‌ای همه‌جانبه در خصوص مقابله با آن است. برنامه‌ای که می‌تواند از فرهنگ‌سازی مقابله با تعارض منافع که شاید مهم‌ترین نکته و نقطه عطف این داستان است آغاز شود و در نهایت به برخورد کیفی با افراد متخلف بیانجامد.

در راه مبارزه با مسئله تعارض منافع باید به این نکته توجه داشته باشیم که تأثیرگذاری تعارض منافع و بروز مفاسد گوناگون یک‌شبه اتفاق نیفتاده است که ما بخواهیم آن را یک‌شبه و با تصویب یک قانون یا بخشنامه‌هایی به آن پایان بدهیم؛ بلکه گام نهادن در این مسیر خواستار همتی بلند بوده و با استفاده از تمامی امکانات به‌ویژه گروه‌های متشکل مردمی می‌بایست انجام گیرد. علاوه بر تمامی این نکات همانند سایر مسائل، در تصویب قانون مدیریت تعارض منافع و نحوه اجرای آن بایستی به فرهنگ حاکم بر جامعه و ادارات توجه ویژه نمود تا بر اساس آن‌ها این روند به نتیجه مطلوب برسد؛ در غیر این صورت و نیز بدون داشتن ضمانت اجرایی مناسب و نظارت مستمر بر آن، همانند برخی از قوانینی که یا اجرا نشده و یا به‌درستی اجرا نشده‌اند، (قانون) مدیریت تعارض منافع نیز به محاق خواهد رفت.

***

گزیده اخبار، تحلیل‌ها و گزارش‌های هفته گذشته در حوزه تعارض منافع به این شرح است:

 احمد علی‌رضا بیگی، نماینده مردم تبریز و آذرشهر در مجلس، با اشاره به اینکه وزارت بهداشت، هم‌تولیت بیمه‌گری و هم‌درمان را به عهده دارد، این مسئله را عامل ایجاد تعارض منافع دانست.

 محسن زنگنه، عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس، اظهار داشت: ورود دیوان محاسبات به مسائل نظارتی بسیاری از شائبه‌های سیاسی و تعارض منافع را در بر ندارد چون در پاره‌ای از موارد تحقیق و تفحص انجام می‌شود اما در پس تحقیق و تفحص اهداف دیگری مورد نظر درخواست‌کنندگان تحقیق و تفحص وجود دارد.

 مجتبی یوسفی، عضو هیئت رئیسه مجلس شورای اسلامی، بحران‌های آبی کشور را نتیجه اقداماتی نظیر تاسیس کارخانه فولاد در کویر عنوان کرد که ناشی از تعارض منافع است.

 بهاره آروین، عضو شورای شهر تهران، از طرح "الزام شهرداری تهران به اصلاح و بهبود فرایند دریافت و رسیدگی به گزارش‌های شهروندان درباره فساد و رشوه و تشویق گزارشگران تخلفات در شهرداری تهران" خبر داد که طی آن برای پرهیز از بروز تعارض منافع در حمایت از سوت‌زنان، مسئولیت این امر به کمیسیون مستقلی سپرده شده است.

 «مجید صرفی» استاد دانشگاه و قاضی دادگاه و «فاطمه سرخیل» کارشناس ارشد حقوق عمومی از دانشگاه علامه طباطبائی طی میزگردی به بررسی ابعاد کارشناسی و نقاط ضعف و قوت طرح و لایحه مدیریت تعارض منافع پرداخته‌اند که گزیده‌ای از این میزگرد در خبرنامه این هفته ارائه شده است.

وزارت بهداشت، هم تولید بیمه گری و هم درمان را به عهده دارد

احمد علیرضا بیگی (نماینده مردم تبریز و آذرشهر در مجلس) - ۲۶ تیر ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

اگر اکنون ما به دنبال یافتن یک وزیر بهداشت و درمان هستیم علاوه بر شرایط عمومی که برای همه کارگزاران نظام در نظر داریم این موضوع تعارض منافع هم خیلی تعیین کننده است. اینکه وزیر خود خریدار دارو، تولیدکننده دارو، وارد کننده دارو و فروشنده دارو است و یک شبکه در درون بهداشت و درمان به این موضوع ورود دارند همان تعارض منافع است، من در صحبت های خودم در موضوع آقای قاضی زاده هاشمی این امر را مطرح کردم و بعد هم آقای نمکی که بعد ایشان وزیر شدند روی همه این موضوعات صحنه گذاشتند و این امر را تایید کردند که این تعارض منافع میتواند امنیت سلامت مردم را مورد آسیب قرار دهد.

ما نیازمند یک فرد برنامه ریز بدون پشتوانه دارو و درمان در کشور هستیم که بتواند حقوق ملت ایران را که همانا بهره مندی از سطح معقول بهداشت و درمان است را محقق کند و منابع دولتی قابل توجهی که به این موضوع اختصاص پیدا میکند در مسیر منافع مردم نه گروه های ذینفع مورد استفاده قرار بگیرد.

ما زمانی می توانیم به این مهم دست پیدا کنیم که بتوانیم نقش بیمه ها و ورود بخش خصوصی به بیمه درمان را اعتبار و جایگاه داده و امکان رقابت فراهم کنیم. ولی متأسفانه شاهدیم وزارت بهداشت، هم تولید بیمه گری و هم درمان را به عهده دارد که این فقدان تفکیک باعث بسیاری از تعارضات منافع شده است که البته موضوع لاینحلی هم نیست چنانچه بیمه سلامت همگانی را می توان با ورود رقابتی بخش خصوصی و دادن حق انتخاب به مردم حل کرد. استفاده از اعتبارات دولتی در بخش بیمه تنها برباد رفتن اعتبارات است.

شبکه اطلاع رسانی راه دانا

انتقاد از انحصار و تعارض منافع در بازار نهاده های ساختمانی

فرشید پورحاجت (دبیر کانون انبوه سازان) - ۲۷ تیر ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

به دنبال کاهش ۹۰ درصدی برق کارخانجات، قیمت سیمان در تهران به پانزده تومانی رسیده است. فرشید پورحاجت تاکید کرد: متأسفانه انحصار در نهاده های ساختمانی حرف اول را می زند. تعارض منافع نیز به معضلی تبدیل شده است. به طور مثال چهار نفر از اعضای هیات مدیره بورس کالا از افراد شاغل در صنعت فولاد هستند و صدر تا ذیل این فرآیند، تعارض منافع را نشان می دهد. ایجاد انحصار و رانت در بازار مصالح ساختمانی قطعاً به نفع انحصارگران نخواهد بود؛ چرا که مسکن حوزه پیشران است و نه تنها تولیدکنندگان، بلکه اقتصاد کشور نیاز به ارزان شدن و رونق بازار مسکن دارد. نمی توان با حوزه مسکن که بالاترین سهم را در سبد معیشت خانوارها به خود اختصاص می دهد و ۱۳۰۰ شغل به آن وابسته است بازی کرد.

خبرگزاری ایسنا

واسپاری حمایت از سوتزن‌های شهرداری به کمیسیون مستقل از شهرداری

بهاره آروین (عضو شورای شهر تهران) - ۲۷ تیر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه شوراها و شهرداری

بهاره آروین در سیصدویازدهمین جلسه علنی شورای شهر تهران ضمن قرائت گزارش کمیسیون مشترک برنامه و بودجه و نظارت و حقوقی از طرح "الزام شهرداری تهران به اصلاح و بهبود فرایند دریافت و رسیدگی به گزارش‌های شهروندان درباره فساد و رشوه و تشویق گزارشگران تخلفات در شهرداری تهران" و "لایحه آیین‌نامه مصونیت و حمایت از افشاگران فساد در شهرداری تهران" گفت: ضرورت حمایت از گزارشگران تخلف اولین بار در سال ۹۷ و در قالب مصوبه «مدیریت تعارض منافع در شهرداری تهران» طرح شد. در آن مصوبه، شهرداری مکلف شد لایحه حمایت از گزارشگران تخلف را ظرف شش ماه به شورا آورد.

نکته مهم در گزارش نهایی این است که اصل حمایت از گزارشگران تخلف در مجموعه شورای شهر دیده شده است نه شهرداری؛ چراکه ممکن است مجموعه شهرداری در حمایت جدی از گزارشگران تخلف و حفظ محرمانگی آنها دچار تعارض منافع باشد. به هر حال وقتی گزارش تخلفات یک سازمان مطرح باشد اگر حمایت از گزارشگران به همان سازمان ارجاع شود احتمال دارد در کار خللی پیش آید. بنابراین کمیسیونی که باید بر فرایند رسیدگی به تخلفات و حمایت از گزارشگران تخلف نظارت کند، در شورای شهر دیده شده است.

📧 خبرگزاری ایسنا

دولت آینده در انتخاب وزیر بهداشت روی تعارض منافع تمرکز کند

مسعود یونسیان (اپیدمیولوژیست و معاون تحقیقات دانشگاه علوم پزشکی تهران) - ۲۷ تیر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه درمان و سلامت

اگر چه سخت است که دولت در بین گزینه‌هایی همچون کار تیمی، میزان وقت‌گذاری، میزان تخصص و دانش تخصصی و توانایی فرد و مقوله تعارض منافع، یکی را به عنوان مهمترین فاکتور انتخاب وزیر انتخاب کند؛ اما همان طور که یکی قصد دارد خودروی را خریداری کند؛ قاعدتاً اول باید به "امنیت خودرو" فکر کنند و راحتی و سرعت خودرو در مقام بعدی اهمیت باشد؛ بنابراین اگر خودرو امنیت نداشته باشد، هرچقدر هم این خودرو راحت و نرم و سریع باشد، قطعاً نمی‌تواند سرنشین خود را به مقصد برساند و احتمال آسیب‌رسانی به سرنشین در چنین انتخابی زیاد است.

با وجود آنچه گفته شد، به نظر من نداشتن "تعارض منافع" مهمترین خصیصه‌ای است که باید وزیر بهداشت از آن برخوردار باشد و به عنوان اولین اصل و اولین خصیصه در این شرایط از آن برخوردار باشد.

اگر بحث تعارض منافع در میان نباشد هر چقدر هم وزیر تخصص و دانش داشته باشد، ناخودآگاه تمام امورات بهداشت و درمان کشور را در راستای منافع خود پیش خواهد برد؛ به نظر من باید به معضل تعارض منافع به عنوان یکی از اساسی‌ترین ارکان در انتخاب وزیر بهداشت نگریسته شود.

فقدان تعارض منافع در کنار تخصص و توانمندی می‌تواند بهترین ترکیب برای انتخاب یک وزیر باشد.

📧 شبکه اطلاع‌رسانی دانا

تعارض منافع در نظام بانکی، مانع حمایت از تولید

علی سعدوندی (استاد بانکداری و اقتصاد کلان) - ۲۷ تیر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در نظام بانکی

تولید ابربدهکاران بانکی به این دلیل است که کسانی در راس مدیریت بانکی قرار می‌گیرند که به نوعی ذی نفع به شمار می‌روند. در دنیا کسانی که به مدیریت بانک‌ها گمارده می‌شوند نباید تعارض منافع داشته باشند. اصولاً در نظام‌های بانکی به افراد مرتبط یا ذی نفع واحد، وامی پرداخت نمی‌شود در حالی که در ایران وابستگان به مدیران بانکی وام‌های کلان دریافت می‌کنند، جالب‌تر این است که از همان ابتدای امر مشخص است وام‌گیرندگان نیز تمایلی برای بازپرداخت وام اخذ شده ندارند، یعنی چنین روندی برای نظام بانکی ایران به یک اتفاق عادی تبدیل شده است. اتفاقی که یکی از دلایل اصلی تورم در اقتصاد ایران به شمار می‌رود. هر چند دولت نیز به دلیل عدم بازپرداخت وام‌ها و تسهیلاتی که از نظام بانکی می‌گیرد در افزایش تورم نقش ویژه‌ای دارد، اما مرتب‌ترین به هیات مدیره‌ها و معرفی شدگان برای دریافت وام‌های کلان نیز تورم شدیدی به اقتصاد ایران وارد می‌کنند. البته برخی مدعی هستند اعطای وام‌های کلان از سوی بانک‌های خصوصی به نزدیکان و مرتب‌ان خود صورت می‌گیرد در حالی که هم بانک‌های خصوصی و هم بانک‌های دولتی به آشنایان خود وام‌های کلان می‌دهند، لذا مساله اصلی بحث نظارت و مدیریت نظام بانکی است.

تسهیلات و وام‌ها باید به مجموعه‌ها و بنگاه‌های اقتصادی داده شود که صرف ایجاد ارزش و ثروت برای جامعه شود، در حالی که تا کنون شاهد چنین روندی نبوده ایم و تعارض منافع در نظام بانکی مانع از تحقق چنین موضوع مهمی شده است. اگر بنایی برای رفع تعارض منافع بود حتماً هیئت مدیره بانک‌های تجاری باید تغییر می‌کردند و تغییرات جدی و اساسی در فاجعه‌ای به نام آموزش بانکی در ایران ایجاد می‌شد، یعنی افراد دارای صلاحیت باید اصول بانکداری با قاعده و ضابطه‌مند را آموزش بدهند، در حالی که متأسفانه مقوله‌ای به نام آموزش اصول بانکداری در ایران خود یک فاجعه تمام و کمال است.

📧 خبرگزاری دانشجو

ترجیح منافع صنفی به منافع عمومی در سطوح کلان مدیریتی وزارت بهداشت

الله‌وردی دهقانی (نماینده مردم ورزقان) - ۲۷ تیر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

در سطوح کلان مدیریتی وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی عمدتاً از پزشکان استفاده کردیم که به نحوی منافع صنفی خود را به منافع ملی و عمومی ترجیح داده‌اند.

ظرفیت‌های پزشکی در کنکور و عدم پراکندگی مناسب پزشکان در کشور هم نکته قابل توجهی است که باز هم از تعارض منافع در این عرصه نشأت می‌گیرد؛ سیاست‌گذاران عرصه بهداشت و درمان باید این سیاست‌ها و تدبیر را بیاندیشند یعنی ما اگر متخصص بیشتری را به قدر استاندارد و حتی بیشتر داشته باشیم، تا کمبود پزشک در کشورمان حل شود.

📧 خبرگزاری تسنیم

"نهاد مدیریت‌کننده تعارض منافع" باید متشکل از همه نهادها باشد

مجید صرفی و فاطمه سرخیل - ۲۸ تیر ۱۴۰۰

◀ طرح و لایحه تعارض منافع

لایحه نحوه مدیریت تعارض منافع در انجام وظایف قانونی و ارائه خدمات عمومی یک‌بار در تاریخ ۱۳۹۸/۰۹/۰۴ به مجلس دهم و بار دیگر در تاریخ ۱۳۹۹/۰۴/۲۱ به مجلس یازدهم ارسال شد. اما این لایحه همچنان توسط مجلس اعلام وصول نشده است. از سوی دیگر طرح مدیریت تعارض منافع در تاریخ ۱۳۹۹/۰۴/۳ توسط مجلس یازدهم اعلام وصول شد. بررسی این طرح در تاریخ ۱۳۹۹/۱۰/۲۰ در کمیسیون اجتماعی مجلس به پایان رسیده و جهت رسیدگی در صحن علنی مجلس ارسال شده است. این دو متن قانونی از نظر مجریان، مشمولین، ضمانت اجراها و غیره تفاوت‌های اساسی دارند. گزیده گفتگو با «مجید صرفی» استاد دانشگاه و قاضی دادگاه و «فاطمه سرخیل» کارشناس ارشد حقوق عمومی از دانشگاه علامه طباطبایی در همین رابطه و رویکردهای قانون‌گذاری در لایحه و طرح مدیریت تعارض منافع در پی می‌آید:

سرخیل: الزام قانونی برای تمام روسای جلسات مجلس وجود دارد که تمام لوایح ارسال شده را اعلام وصول کنند. پس عدم اعلام وصول لایحه تعارض منافع توسط مجلس یک تخلف محسوب می‌شود. عدم اعلام وصول لایحه و دست بردن در بودجه بدعت‌هایی است که ما جدیداً شاهد آن هستیم.

صرفی: من فکر می‌کنم دولت‌محور بودن لایحه، به این معنا که لایحه بیشتر به نظارت و رسیدگی دولت بر موارد نقض قوانین تعارض منافع پرداخته است، یکی از دلایل عدم اعلام وصول مجلس باشد. نکته اصلی این است که با آنکه لایحه تعارض منافع قوه مقننه، قوه قضائیه و نهادهای تحت نظر رهبری را نیز دربرمی‌گیرد، اما مرکز نظارت را در قوه مجریه قرار داده است. ظاهراً به همین دلیل مجلس رغبتی به اعلام وصول لایحه ندارد.

لایحه ضعف بزرگی دارد و آن اینکه مدیریت تعارض منافع را در تمام نهادها و قوا پیش‌بینی کرده است، اما هیئت‌های مدیریت تعارض منافع فقط در دولت مستقر هستند. در این مورد پیشنهاد می‌شود این هیئت‌های مدیریت تعارض منافع به‌طور گسترده‌تر در نظر گرفته شوند یا سازمانی مرکب از همه قوا برای مدیریت تعارض منافع در نظر گرفته شود. مدیریت تعارض منافع چاره‌ای جز تأسیس نهاد مستقل ندارد. کره جنوبی، تایلند و هند نهادهای مستقلی برای نظارت و مدیریت تعارض منافع دارند.

سرخیل: مدیریت تعارض منافع در کشورهای پیشرفته بر خلاف کشور ما سابقه طولانی‌ای دارد. قوانین تعارض منافع در کنار سایر قوانین در نظام حقوقی و اداری مدرن قرار گرفته است. بنابراین حتماً به این شیوه نیست که نهادی برای مدیریت تعارض منافع در کشورهای پیشرفته وجود داشته باشد، بلکه تعارض منافع به‌عنوان یک اصل در نظام‌های حقوقی آن‌ها گنجانده شده است.

صرفی: رویکرد اصلی در تعارض منافع مبتنی بر مدیریت است. یعنی مجموعه‌ای که مدیریت تعارض منافع را بر عهده گرفته است مدام در حال آموزش دادن و ارتقاء آگاهی کارمندان است. اما طرح به‌شدت از این مسیر فاصله گرفته است. به نظر می‌آید نگاه طرح مجلس به کارمندی که دچار تعارض منافع است به‌گونه‌ای است که این کارمند می‌خواهد پول هنگفتی را بدزدد. اما همان‌طور که گفتیم برخی کارمندان در شرایط تعارض منافع هستند، اما منافع شخصی‌شان را در نظر نمی‌گیرند، بلکه منافع دولت را در نظر می‌گیرند. اما بر اساس طرح باید او را نیز مجازات کرد.

اگر قانون مجازات‌های بسیار سنگینی داشته باشد، نهادهای اجرایی آن را اجرا نمی‌کنند، بنابراین ضمانت اجرای کفیری برای تعارض منافع قانون را از کارکرد خود تهی می‌کند.

سرخیل: به نظرم در بهترین حالت اگر جامعه مدنی در قانون تعارض منافع پیش‌بینی شود به سرنوشت همان جامعه مدنی پیش‌بینی‌شده در آیین دادرسی کفیری دچار می‌شود. یعنی باید نهادهای مدنی را پیش‌بینی می‌کردند که از نهاد خاصی مجوز بگیرد و قاعدتاً هم هرکسی با هر سوبه‌ای نمی‌توانست چنین مجوزی را اخذ کند. بنابراین به نظرم با توجه به تجربه قانون‌گذاری در این زمینه، عملاً امکان عملی شدن چنین ایده را باقی نمی‌گذارد.

صرفی: نقطه قوتی که برخلاف لایحه طرح داشت، سامانه جامع منافع بود. این سامانه قرار بود در اداره استخدامی کشور طراحی شود و اطلاعات توسط سازمان بازرسی، مردم و نهادهای دولتی در آنجا قرار داده شود، اما من اطلاع دارم که اداره استخدامی اعلام کرد ما امکان ایجاد سامانه‌ای با چنین اطلاعات جامعی برای تمام دستگاه‌های دولتی و غیردولتی را نخواهیم داشت. لذا در آخرین تصمیم قرار شد سامانه خرد شود. به این معنا که در هر سازمان و اداره‌ای یک سازمان مستقل پیش‌بینی شود که تمام اطلاعاتی که قرار بوده در سامانه جامع جمع شود، در این سامانه بارگذاری شود. که البته ادامه مسئله بازمی‌گردد به اینکه جامعه مدنی ما چقدر از این فضای ایجادشده استفاده کند.

✍️ **خبرگزاری ایلنا**

مدیریت تعارض منافع با تشکیل وزارت آب و کشاورزی؟

حمید سینی ساز (کارشناس مسائل آب و محیط زیست) - ۲۹ تیر ۱۴۰۰

◀ **تعارض منافع در حوزه آب و محیط زیست**

در ساختار پیشنهادی وزارت آب و کشاورزی مدنظر بنده، شئون مختلف در مدیریت آب باید از هم‌دیگر تفکیک شود. در مدیریت آب ما یک بحث کلی کلان حاکمیتی به نام تخصیص آب بین بخش‌های مختلف مصرف داریم که تا قبل از این اسماً توسط شورای عالی آب اتفاق می‌افتاد، دبیرخانه این شورا هم در وزارت نیرو بود و عملاً وزارت نیرو تصمیم‌گیرنده تخصیص آب بین مصارف مختلف بود و تعارض منافع حاصل از درآمدزایی محل اختلاف تعرفه آب بهای بخش‌های مختلف باعث می‌شد این وزارت‌خانه آب را آن‌طور که باید بین بخش‌های مختلف درست تقسیم نکند.

ما در وزارت آب و کشاورزی این حق را به وزارت جدید نخواهیم داد که تخصیص‌دهنده آب بین خودش و سایر بخش‌های دیگر غیر از کشاورزی باشد چرا که در آن صورت باز هم با تعارض منافع همراه خواهد بود. پیشنهاد اولیه استفاده از ظرفیت شورای عالی آب است با این تفاوت که شورای عالی آب صرفاً درصد سهم مصرفی بخش‌های مختلف اصلی آب‌بر در کشور در بخش کشاورزی، صنعت و بخش شرب باشد را از محل کل آب‌های تجدیدپذیر تعیین بکند و حداقل میزان حجمی را که از یک مترمکعبی در بخش شرب نباید کمتر شود را اعلام و تصویب کند و این تصمیمات هم برای جلوگیری از آفت‌های تعارض منافع و تصمیمات یک‌شبه و خلق‌الساعه و امضاهای طلایی، به صورت بلندمدت باشد مثلاً تا یک مدت طولانی نظیر ۲ سال یا حتی ۳ سال می‌تواند غیر قابل ویرایش باشد.

در واقع به جای این که آدم‌ها و افراد درون یک شورا بخواهند هر روز درباره نحوه تخصیص آب تصمیم بگیرند، ضوابط مکتوب و مدون بلندمدت این کار را انجام دهد و این باعث از بین رفتن تعارض منافع خواهد شد.

✍️ **اقتصاد آنلاین**

مصدیقی از تعارض منافع در شرکت خصوصی به زبان ساده

سایت متمم - تیر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در کسب و کارها و بازرگانی

دپارتمان فنی یک شرکت، مسئولیت ارائه خدمات گارانتی و نیز تعمیرات موردی تجهیزات و محصولات آن شرکت را بر عهده دارد. شرکت، معتقد است که گارانتی کار سودآوری نیست و به خاطر انجام خدمات گارانتی، پاداش اضافه‌ای به واحد فنی نمی‌دهد. اما هنگام انجام تعمیرات موردی، درصدی از مبلغ فاکتور به عنوان پاداش به کارکنان بخش فنی تعلق می‌گیرد. حالا به تکنیسینی فکر کنید که محصول آسیب‌دیده‌ای را در دوره گارانتی نزد او آورده‌اند و او باید قضاوت کند که آیا این خرابی تحت پوشش گارانتی قرار می‌گیرد یا نه.

اگر چنین فردی به اخلاق پایبند نباشد، احتمالاً وسوسه‌ای درونی او را ترغیب می‌کند که با بهانه مختلف، از ارائه خدمات گارانتی خودداری کند تا این درخواست، زیرمجموعه تعمیرات موردی قرار گیرد.

مثالی که گفته شد، صرفاً یکی از صدها نمونه تعارض منافع یا Conflict of Interest است که در زندگی روزانه خود با آن‌ها مواجه می‌شویم.

🔗 سایت متمم

تعارض منافع عامل شایعه‌سازی در مورد عدم برگزاری آزمون وکالت؟

پایگاه خبری اختصار - ۱ مرداد ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه قضایی و حقوقی

آزمون وکالت حق داوطلبان و فارغ التحصیلان حقوق است، جلوگیری از برگزاری آزمون وکالت با هر قصد و انگیزه‌ای که باشد تضییع حقوق خیل عظیم فارغ التحصیلان حقوق است که با تکیه بر تلاش و مطالعه خود قصد ورود به حرفه وکالت را دارند. نقش پررنگ نهادی که متولی بخشی از وکلاست در دامن زدن به این شایعات و طرح ادعاهای بی اساس در مسیر ابطال آزمون وکالت ۱۳۹۹، این شائبه را ایجاد می‌کند که این نهاد به جهت تعارض منافی که با جذب وکیل توسط کانون‌های وکلا دارد، تلاش دارد مجرای جذب وکیل توسط کانون‌های وکلا را مسدود کند.

مطرح بودن احتمال ادغام نهاد مذکور با کانون‌های وکلای دادگستری، این انگیزه جدی را به آن‌ها می‌دهد که سعی کنند نسبت عددی اعضای خود به کانون‌های وکلای دادگستری را بالا نگه دارند.

به همین جهت هم برگزاری آزمون وکالت و جذب فارغ التحصیلان حقوق به عنوان کارآموز وکالت در کانون‌های وکلا، نهاد مذکور را نگران می‌کند.

کانون‌های وکلای دادگستری سراسر کشور برای برگزاری هماهنگ و عادلانه آزمون وکالت، هر سال به اتحادیه سراسری کانون‌های وکلای دادگستری که به طور اختصار «اسکودا» نامیده می‌شود نمایندگی می‌دهند تا امور مربوط به برگزاری آزمون را به صورت هماهنگ انجام دهد. اسکودا هم با سازمان سنجش آموزش کشور به عنوان برگزارکننده بزرگترین آزمون‌های کشور و دارای تخصص و امکانات لازم برای برگزاری امن و استاندارد آزمون‌ها، جهت اجرای برگزاری آزمون قرارداد می‌بندد. همه فرایندهای برگزاری آزمون وکالت تحت نظارت سازمان سنجش آموزش کشور و با استانداردهای بالایی که در مورد همه آزمون‌های مهم دیگر کشور در نظر گرفته می‌شود، انجام می‌شوند.

🔗 پایگاه خبری اختصار

تفاوت ماهیتی اتاق بازرگانی و وزارتخانه‌ها در بروز تعارض منافع

عضو هیات نمایندگان اتاق ایران (عضو هیات نمایندگان اتاق ایران) - ۳۱ تیر ۱۴۰۰
 ◀ لایحه و طرح تعارض منافع

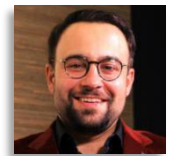
دولت روحانی یک لایحه دوقلو درباره شفافیت و تعارض منافع در دستور کار داشت. این لوایح در سال ۹۶ تدوین شد و امیدوار بودیم در تعامل با مجلس اصلاح شود که تا پایان مجلس دهم عملی نشد اما در مجلس جدید لایحه را کنار گذاشته‌اند؛ حتی در مواردی مسابقه ارائه طرح به راه افتاده است. به نظر می‌رسد لایحه جامع شفافیت کنار گذاشته شده و لایحه تعارض منافع نیز که در قالب طرح مطرح شده، ملغمه‌ای است که حتی مرکز پژوهش مجلس به صورت رسمی منتقد آن بوده و در دستور کار صحن قرار گرفته است.

وضعیت در تعارض منافع خطرناک‌تر است. باید به تفاوت ماهیتی اتاق ایران با وزارتخانه‌ها توجه شود. در نگاه تعارض منافع دیدگاه دولتی این است که کارمندان ثابت کنند بنگاه‌دار نیستند ولی اعضای هیات نمایندگان باید صاحب کسب‌وکار باشند. تعاریف این دو یکی نیست. باید دست‌به‌کار شویم شفافیت و تعارض منافع مشخص شود وگرنه با تصویر ساخته شده از اتاق و جهت‌گیری‌های مجلس، شاهد طرح‌های خاص ضد اتاق خواهیم بود.

📧 رسانه مسئولیت اجتماعی

سه پرسش حول تعارض منافع از سعید نمکی

محمدرضا جلالی پور (پژوهشگر اجتماعی) - ۱ مرداد ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

۱- ضعف نسبی حمایت از واکسن‌های داخلی غیراز کوبرکت شائبه عدم مدیریت تعارض منافع را ایجاد می‌کند. مثلاً در اردیبهشت ۹۹ فاز حیوانی واکسن رازی تمام شد و آماده ورود به فاز انسانی بود، اما شش ماه تمام معطل شد. درست بر عکس کوبرکت که در همه مراحل مورد حمایت چابک وزیر بود. چرا؟

۲- اخلال و تاخیر در مجوز واردات واکسن توسط وزارت بهداشت نیز شائبه موقعیت تعارض منافع را ایجاد می‌کند. به ویژه که قرار است ۱۲۰ میلیون دز واکسن ۲۰۰ هزار تومانی (معادل ۲۴ هزار میلیارد تومان) از برکت خریداری شود. مصداق تعارض منافع نیست؟ نمی‌شد تولید واکسن کوبرکت مانع واردات زودتر و گسترده دیگر واکسن‌ها نشود؟

۳- سفیر ایران در روسیه از توافق برای واردات ۶۰ میلیون دز واکسن اسپوتنیک روسیه خبر داد. مدتی بعد خبر آمد که طی قراردادی شرکت اکتور با مدیریت نهاله نراقی طاهباز (از نزدیکان سعید نمکی که در هیئت مدیره‌های برخی شرکت‌ها شریک و همکار نزدیک آقای نمکی بوده است) مجوز راه‌اندازی خط تولید اسپوتنیک در ایران (با ظرفیت تولید دو میلیون دز در ماه) را گرفته است. بعد از این قرارداد خود شرکت اسپوتنیک به مراجعان بخش خصوصی ایران گفت به خاطر این قرارداد تولید در ایران دیگر به ایران اسپوتنیک ۵ نمی‌فروشد. طی چه فرآیندی این قرارداد با شرکت اکتور بسته شده است؟ مانع‌سازی برای واردات شفاف اسپوتنیک مصداق تعارض منافع نیست؟ اکنون علیرضا رئیسی، سخنگوی ستاد ملی مقابله با کرونا، گفته است خط تولیدی که اسپوتنیک به ما داده است کلاً به درد ما نمی‌خورد! بالاخره اسپوتنیک خریدیم یا قرار است در ایران تولید کنیم یا به درد ما نمی‌خورد؟ ذی‌نفعان، موقعیت‌های تعارض منافع و کمک‌های دولتی درباره اسپوتنیک چرا شفاف نیست؟

📧 پایگاه خبری تحلیلی انصاف نیوز

تعارض منافع در وزارت بهداشت؛ زمینه‌های بروز فساد

۱۶ تشکل دانشجویی «جنبش دانشجویی مسلمان» علوم پزشکی - ۲ مرداد ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

۱۶ تشکل دانشجویی دانشگاه‌های علوم پزشکی طی نامه‌ای به رئیس جمهور منتخب نکاتی را درباره اولویت‌های نظام سلامت ایران مطرح کردند. در بخشی از این نامه با اشاره به موضوع «پیشگیری و مبارزه با فساد و تعارض منافع» آمده است: تضاد منافع به خودی خود فساد محسوب نمی‌شود بلکه هنگام نبود نظارت کافی، زمینه‌های بروز فساد را فراهم می‌آورد. از رئیس جمهور منتخب انتظار می‌رود ابزار قانونی، نظارتی، آموزشی و ظرفیت سازی را برای جلوگیری از تعارض منافع و به حداقل رساندن آن در نظام سلامت کشور برقرار نماید، که همانا محصول آن، سلامت بهتر شهروندان و جلوگیری از آسیب‌های وارده از نظام سلامت به شهروندان خواهد بود.

✉ خبرنامه دانشجویان ایران

اولویت سازوکار دیوان محاسبات بر تفحص در زمان وقوع تعارض منافع

محسن زنگنه (عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس) - ۲ مرداد ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در مجلس

تحقیق و تفحص باید آخرین ابزاری باشد که یک نماینده مجلس از آن استفاده می‌کند و پیش از آن ابزاری مناسب‌تر به نام دیوان محاسبات وجود دارد که بازوی نظارتی مجلس است و کارشناسان نخبه‌ای را در اختیار دارد که ورود آنها به موضوعات مورد سوال می‌تواند بسیار تخصصی‌تر باشد. ورود دیوان محاسبات بسیاری از شائبه‌های سیاسی و تعارض منافع را نیز در بر ندارد چون در پاره‌ای از موارد تحقیق و تفحص انجام می‌شود اما در پس تحقیق و تفحص اهداف دیگری مورد نظر درخواست‌کنندگان از تحقیق و تفحص وجود دارد و استفاده از دیوان محاسبات کاری شفاف‌تر، علمی‌تر و کم‌هزینه‌تر است. در زمانی که تخلفات مالی و بده و بستان‌های خاصی که به واسطه سوء مدیریت یا تعارضات منافع به وجود می‌آید می‌توان از ابزار تحقیق و تفحص استفاده کرد.

✉ خبرگزاری پانا

بحران آب، زاییده تعارض منافع است

مجتبی یوسفی (عضو هیئت رئیسه مجلس شورای اسلامی) - ۲ مرداد ۱۴۰۰

◀ کلیات تعارض منافع

باید جلوی پروژه‌های غیرکارشناسی که آب را از این سوی کشور به آن سو می‌برند، گرفته شود. دریاچه ارومیه را تبدیل به نمک‌زار می‌کنیم و بعد پول چند هزار میلیاردی برای ستاد احیای دریاچه ارومیه اختصاص می‌دهیم که هیچ‌وقت هم مثل اولش نمی‌شود. آب را از یک حوزه به حوزه دیگر می‌بریم و فولاد را در کویر کشور می‌زنیم و بعد می‌گوییم حالا برای آن آب ببریم؛ اینها تعارض منافع است و ناشی از نبود برنامه‌ریزی است. نمی‌خواهم بگویم آب از کجا به کجا برود؛ نظرات کارشناسان را ببینیم.

✉ بهارنیوز

تحلیل فضای مجازی: تعارض منافع؛ افسانه‌ اذهان کوچک برای حل معضلات بزرگ نظام سلامت؟ چرا همیشه مخاطبان به وزارت بهداشت توجه بیشتری می‌کنند؟

محمد عادل

در هفته گذشته و طی روزهای پنج‌شنبه بیست و چهارم تا پنج‌شنبه سی و یکم تیرماه، ۱۴۴ توییت در توییتر، ۸۱ مطلب در تلگرام و ۵ پست در اینستاگرام منتشر شده است که به مسئله تعارض منافع پرداخته‌اند. در هفته گذشته در فضای تلگرام موارد متنوع‌تری از تعارض منافع مورد بحث قرار گرفته بود؛ مواردی مانند طرح مجلس درباره فضای مجازی و تعارض منافع موجود در آن، کلیات طرح حمایت از سوت‌زنی در شورای شهر تهران و... اما در فضای توییتر که عمدتاً کاربران عادی و نه متخصص به اظهار نظر می‌پردازند، بیش از همه وزارت بهداشت زیر تیغ انتقادات قرار داشته است. این کاربران که به تمامی اعمال این وزارتخانه با دیدی انتقادی نگاه می‌کنند، در این هفته بیشتر توجه خود را به چرایی عدم افزایش ظرفیت پزشکی دانشگاه‌های کشور معطوف کرده بودند.

مقصر اصلی در عدم افزایش ظرفیت پزشکی کیست؟

در هفته گذشته بازهم وزارت بهداشت و سازوکارهای پر از [تعارض منافع](#) آن مورد توجه کاربران در فضای مجازی قرار گرفته بود. این موضوعات به قدری متنوع و گوناگون بودند که گویی [وزارت بهداشت و درمان](#)، محل اصلی و نقطه تمرکز تعارض منافع در کشور است. البته این مسئله شاید به این دلیل باشد که مردم تأثیر سیاست‌های این وزارتخانه را بیشتر به طور مستقیم در زیست روزمره خود احساس می‌کنند و بنابراین بیشتر نسبت به تعارضات موجود در آن حساس هستند.

یکی از موارد تعارض منافع این وزارتخانه که بیشترین اظهارنظرها پیرامون آن شکل گرفته بود، مسئله افزایش ظرفیت پزشکی دانشگاه‌ها و موانع بر سر راه آن بود. نقطه شروع توجه به این مسئله اظهارات مجتبی رضاخواه، نماینده تهران در مجلس شورای اسلامی، بود که در مصاحبه‌ای با [کانال تلگرامی خبر فوری](#)، سازوکارهای وزارت بهداشت را به‌عنوان متولی این امر، مانع اصلی معرفی کرد. وی در اظهاراتش گفت: «اگر کسی با طرح افزایش ۳۰ درصدی پزشکان مخالفت دارد باید راه حل دیگری ارائه بدهد زیرا کمبود پزشک موضوع واضحی به‌خصوص در مناطق محروم است. سیاست‌گذاری برای افزایش ظرفیت نباید بر عهده وزارت بهداشت باشد زیرا تعارض منافع مانع تصمیم درست می‌شود همان‌طور که در فوتبال بازیکن و داور یکی نیست. سازمان برنامه‌بودجه باید مسئولیت این سیاست‌گذاری را به عهده داشته باشد نه وزارت بهداشت». در ادامه این کانال خبری با بیانی صریح‌تر نوشت که: «طی روزهای گذشته بحث‌های زیادی مبنی بر افزایش ۳۰ درصدی ظرفیت رشته پزشکی به جهت حضور فارغ‌التحصیلان کارشناسی رشته‌های غیرمرتبط مطرح شده است. در حالی وزارت بهداشت با این موضوع موافق نیست که همه کارشناسان روی این موضوع اتفاق نظر دارند که تعارض منافع پزشکی که در وزارت بهداشت مسئول افزایش سهمیه‌ها هستند باعث شده آن‌ها از افزایش سهمیه‌ها خودداری کنند».

همین اظهارات کافی بود تا کاربران نیز که گویا چندان دل خوشی از سیاست‌های این وزارتخانه ندارند، به این مسئله پرداخته و هرکدام به نحوی تعارض منافع حاصل از مدیریت پزشکان در این وزارتخانه را مورد تأکید قرار دهند. کاربری به نام Fatemeh AIR در توییتری به نیاز جامعه به افزایش تعداد پزشکان به علت سالمندی جمعیت در آینده اشاره کرده و می‌نویسد:

«جمعیت کشور رو به پیری می‌رود و نیاز کشور به پزشک روزبه‌روز افزایش می‌یابد و در این شرایط نیاز است وزارت بهداشت به دور از تعارض منافع، فکری به حال آینده نظام سلامت کند تا کشور تا ۲۰ سال آینده مجبور به واردات پزشک خارجی نشود».

کاربری به نام آخرین سنگر نیز در این راستا به سخنان دو نماینده مجلس اشاره می‌کند که هر دو وزارت بهداشت را مقصر اصلی عدم افزایش ظرفیت می‌دانند:

«دکتر فاطمه محمدبیگی، عضو کمیسیون بهداشت: تعارض منافع در حوزه سلامت مانع افزایش تعداد پزشکان است / از سال ۱۴۱۰ به بعد ایران جزو سالمندترین کشورهای دنیا خواهد بود و طبیعتاً نیاز ما به پزشک بیشتر می‌شود. احمدحسین فلاحی، سخنگوی کمیسیون آموزش: تعارض منافع باعث شده تا مسئولان نظام سلامت اجازه افزایش ظرفیت رشته‌های پزشکی را ندهند / مسئولان نظام سلامت نباید مطب یا بیمارستان خصوصی داشته باشند».

اما همه کاربران در این بین فقط وزارت بهداشت را مقصر ندانسته و کلیت جامعه پزشکی را در این امر دخیل دانسته بودند. از نظر این کاربران دامنه چنین مواردی از تعارض منافع فقط محدود به این وزارتخانه نبوده و جامعه پزشکی نیز از آن حمایت می‌کند. چنانچه Amir IR وضعیت آسیب‌زده فعلی حوزه سلامت را همچون بازاری می‌داند که نباید در آن تعادل عرضه و تقاضا به هم بخورد چرا که صاحبان کسب‌وکار ممکن است متضرر شوند:

«بحران کمبود پزشک مشکل امروز دیروز نیست. از قدیم گفتن وقتی دست تو به کاری زیاد بشه ارزشش کم میشه. حکایت تعارض منافع امروز سیستم بیمار محور مصداق همین جمله است».

در پاسخ به برخی کاربران که این‌گونه می‌اندیشند است، کاربران دیگر که گویا خود پزشک یا دانشجوی پزشکی هستند سعی می‌کنند نشان دهند که لزوماً همه پزشکان از این مسئله منفعت کسب نمی‌کنند و وزارت بهداشت است که مسئول مستقیم این امر است:

«تعارض منافع وجود داره! امانه برای پزشک! بلکه برای وزارت بردگی! معلومه که دلش میخواد نیروی کار ارزان بیشتری داشته باشه!».

اما همه کاربران نیز با مدیریت پزشکان در وزارتخانه به عنوان دلیل اصلی تعارض منافع، هم عقیده نبوده و در این بین کسانی هم بودند که تعارض منافع را از اساس منکر شدند و آن را صرفاً دلیلی واهی مخالفان قلمداد می‌کردند. چند نمونه از این توییت‌ها در ادامه آمده است:

«۴ سال پیش توی راندها ۳۰ نفری می‌رفتیم رو سر یه مریض برای آموزش که داخل اتاق جا نمی‌شدیم. خدا به داد دانشجویهای آینده با طرح افزایش ظرفیت برسه. لابد ۶۰ یا ۹۰ نفر رو داخل همون اتاق میخان جا بدن. هرکی هم اعتراض کنه تعارض منافع داره».

«تعارض منافع افسانه اذهان کوچک است برای حل معضلات بزرگ نظام سلامت. الان ۴ سال است وزیر بهداشت پزشک نیست (آرزوی دیرینه نظریه‌پردازان تعارض منافع). آیا نظام سلامت تغییر ماهوی کرده است؟».

«هرکی حرفای همفکرای شما رو نشنیده باشه باور می‌کنه که تا حالا مشکلاتتون با مدیر نبودن وزرا بوده در حالی که تو تربیون‌های یه طرفه‌تون همیشه مشکل رو تقلیل دادین به پزشک بودن وزرا و تعارض منافع و جووری جا انداختین که با وزیر غیرپزشک همه مشکلات سلامت حل میشه که نتیجه‌اش رو همه دیدن».

فارغ از اینکه تا چه حد نظر این کاربران درست باشد که علت عدم افزایش ظرفیت پزشکی تعارض منافع پزشکان و یا مدیریت آن‌ها در وزارت بهداشت است، نکته جالب آن است که همواره کاربران تحت تأثیر اظهارنظری از مسئولین یا کارشناسان واکنش خود را نشان می‌دهند. این مسئله بارها در [گزارش‌های تحلیل فضای مجازی](#) مشاهده شده است که گفته‌های یک فرد خاص مانند یک مسئول در جهت‌دهی به نظرات کاربران مؤثر واقع شده است. از این رو این مسئله هم می‌تواند پدیده‌ای منفی باشد که عده‌ای از این قدرت‌تأثیرگذاری سوءاستفاده کنند و اذهان را از ریشه اصلی مسائل منحرف کنند و هم می‌تواند فرصتی مغتنم باشد که افراد بتوانند جامعه را نسبت به مسائل مختلف حساس کنند.

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۵۴

شماره پنجاه و چهارم - ۲۶ تیر تا ۲ مرداد ۱۴۰۰

دبیر خبرنامه: سمانه سهرابی

مجری: مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

شماره واتساپ خبرنامه: ۰۹۰۲۰۴۳۲۹۹۵

